

**Aki mellett
elsuhant az élet** Eugène Ionesco:
A magányos
Barrus, Bp., 2007.

Az első oldalak elolvasása után kételkedve lapoztam a könyv borítójához, és vettem szemügyre a fedőlapot: ez tényleg Ionesco? Miért bizonytalanodtam el? Mert ismerős volt, pedig tudtam, hogy soha nem olvastam még. Ismerősnek tűnt a harmincöt éves ismeretlen, aki kishivatalnokként dolgozik, napjai, hetei változatlanul telnek, nincsenek emberi kapcsolatai, unatkozik, egyedül éli sivár életét.

Igen, ez Ionesco regénye, mégpedig az egyetlen. 1973-ban adták ki, de csak most jelent meg magyar fordításban. Egy átlagos ember átlagon aluli mindennapjaival ismerkedhetünk meg a jelen idejű, egyes szám első személyű elbeszélésben. A belső monológot csak néhány helyen szakítják meg párbeszéddek, amelyek színesítik a szöveget, de sok helyütt találunk aprólékos részletességgel elmesélt lényegtelen történéseket, melyek kissé vontatottá teszik az olvasmányt.

A történet rögtön egy fordulattal indul, a főszereplő nagy vagyont örökölt amerikai nagybácsijától. Ez akár mesébe illő is lehetne, de itt nem erről van szó. Nem tudjuk meg, mennyit örökölt pontosan, csak az derül ki, hogy élete hátralevő részében nem kell dolgoznia. Abba hagyja a hivatalnoki munkát, amivel végzetes hibát követ el, mert ez számára egyet jelent a normális létből való teljes kivonulással. Pénzét nem fekteti be, egyedüli nagyobb kiadása: szerény lakásából átköltözik egy alig jobb környék alig jobb lakásába. Ettől kezdve nem történik vele semmi, nem tesz semmit, csak elmélkedik, és éli rutinná váló mindennapjait. Felvesz egy bejárónőt, aki naponta jön, ezzel kényszeríti magát, hogy reggel felkeljen, tisztálkodjon. Egy ital, ebéd a vendéglőben a szokott helyén, két-három unalmas óra délután, olykor egy kis séta, majd a vacsora, és végre lefekhet. Másnap és mindennap ugyanez. Az életet kötelességként fogja fel, bármit, amit tesz, valamifajta kötelességtudat, önfenntartó ösztön, másoknak való megfelelés miatt teszi. Tudja, hogy barátkozni kellene, de ennek indoka is csupán az, hogy a házmesterné ne nézzen rá olyan furcsán. Költözésekor még tízszemélyesre bővíthető asztalt vesz, *„persze gondoltam, hogy nálam soha nem lesznek ennyien, de hát végső soron sosem lehet tudni, talán újra felveszem a kapcsolatot az unokatestvéreimmel és anyám unokahúgaival. Netán új ismeretségekre teszek szert a kerületben. Társadalmi életet élek majd.”* De nem él. Ehelyett unatkozik, s unalmában végtelen filozofálgatásokat folytat a valóságról, a világról, a „van”-ról és a

„nincs”-ről. Minek élünk, ha úgylát meg halunk? Nem érti, más miért nem törődik azzal, hogy miért vagyunk, hol van az, ami volt, eltűnt-e teljesen, és a dolgok vajon valóban léteznek-e. A szavak, tárgyak mivoltát is megkérdőjelezi. Úgy érzi, egyedül van a világban, falak között él, és a kitörést a kérdések megválaszolása jelentené, de tudja, hogy ez lehetetlen. Bosszantja, hogy a többi ember nem foglalkozik ezekkel a kérdésekkel, csak élnek bele a világba. Maga is tudja, hogy sosem fogja megfejteni a megfejthetlent, ki is mondja több ízben: nem szabad gondolkodni, nem vezet semmi jóra. Ő mégsem tesz mást egész életében. Lassan már reális léte is felbomlik, vízióiban átkerül egy másik világba, ahol nincs semmi, de a kérdésekre nem talál választ.

Emberi kapcsolatai mindig is szegényesek voltak, ha voltak egyáltalán, a regényidő előrehaladtával azonban a teljes magány és elszigeteltség uralja a főhős minden percét. De nem bánja. Két olyan dolog van, ami ebben az elhibázott, átgondolkodott életben kizökken a világból: az ital és a nők. Pedig az élet elrontójának tartják mindkettőt, a műben mégis fordítottan jelenik meg a két „rossz”. Egyedül alkohalmámorban töltött perceiben érzi magát jól, felejt el merengéseit. A szerelemről pedig maga is kimondja: az egyetlen, ami megmenthette volna. Ahogy röpke viszonya véget ér, úgy érzi, soha nem lesz már ilyen lehetősége, elszalasztotta, de ebbe is belenyugszik. Gondolataiba zárkózik, először csak képletesen, majd fizikailag is: víziók rohanják meg. A képzeletében megjelenő fegyveresek, csata, vér, halottak először még belső rezdüléseinek kivetülései, de később a harc valósággá válik. Bezárkózik lakásába, véglegesen elbarikádozva magát az élettől, mindentől és mindenkitől.

A regény olvasása során kibontakozik szemünk előtt egy komoly lelki betegséggel küzdő, magába forduló karakter. Ionesco nem egyedülálló ötletet dolgoz fel. Az irodalomban több példát is találunk a világtól elidegenedett, magányos, megrögzött, önnön életükön változtatni képtelen jellemekekkel, akár ha az orosz realizmus csinovnyikjaira gondolunk is. Ők azonban életük végén rájönnek, hogy hibát követtek el, nem így kellett volna élniük. A magányos férfi élete utolsó percéig hiszi, hogy jól tette, amit tett, és várja a visszaigazolást, a halált, amelyben felsejlik a lét kérdései megválaszolásának lehetősége. Az elhibázott életet Ionesco igazoltnak állítja be, nem ismerteti fel szereplőjével elmúlt életének értelmetlenségét. Hogy kegyelem-e? Lehet. Nem kell szembesülnie elhibázott életével, nem jön rá, hogy ő volt az, aki soha nem élt, aki mellett elsuhant az élet.

Hudák Edit